

ผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมือง
ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านห้วยโรงนอก
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

ศุภศิษฏ์ ทองคำ^{1*}, นภาพรณ ธัญญา², วรญา ภูเสดวงษ์³ และ อติศร ศิริ⁴

¹นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

^{2,3}ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

⁴ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

THE EFFECT OF ACTIVE LEARNING MANAGEMENT ON LEARNING ACHIEVEMENT
IN THE CIVICS COURSE OF PRATHOMSUKSA 3 STUDENTS AT BANHUI RONGNOK
SCHOOL UNDER OF THE PHRAE PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

Suphasit Thongkham^{1*}, Napaporn Tunya² Waraya Phusetwong³ and Adisorn Siri⁴

¹Master's Degree Student of Curriculum and Instruction, Western University

^{2,3}Assistant Professor, Curriculum and Instruction, Western University

⁴Assistant Professor, Faculty of Education, Prince of Songkla University, Pattani Campus

*Corresponding Author. E-mail: suphasit.t2541@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) 22 เมษายน 2566

วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) 25 มิถุนายน 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 5 กรกฎาคม 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กับเกณฑ์ปกติ และ 2) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในรายวิชาหน้าที่พลเมือง โรงเรียนบ้านห้วยโรงนอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 30 คน โดยได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบสังเกตพฤติกรรม และแบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบ t-test ผลการวิจัยพบว่า 1) ได้แนวทางในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่การสนับสนุนปรัชญาทฤษฎีและแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้จริง โดยมีสาระสำคัญ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบ 2) จุดมุ่งหมายของรูปแบบ 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 4) เนื้อหาสาระการเรียนรู้ 5) การวัดและประเมินผล การเรียนรู้ และประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$) และนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการเรียนรู้เชิงรุกของรายวิชาหน้าที่พลเมือง หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 2) ระดับความพึงพอใจของนักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในรายวิชาหน้าที่พลเมือง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$)

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โรงเรียนบ้านห้วยโรงนอก

Abstract

The purposes of this research were to study 1) compare the learning achievement before and after learning in the civics course of Prathomsuksa 3 students and 2) the satisfaction toward active learning of Prathomsuksa 3 students at BanHuai RongNok School under the Phrae Primary Educational Service Area Office 1. The samples were 30 students in the second semester, the academic year 2022, obtained by cluster random sampling. The research instruments were 6 lesson plans based on active learning, an achievement test, a learning behaviour observation form and a satisfaction toward learning questionnaire. The statistics employed for data analysis were mean, standard deviation, and t-test. The results were as follows: 1) A proactive approach to learning management that supports philosophy, theory and concepts of learning management that can be applied in real active learning; A 5-components of instruction at model consisted of; 1) the principles of the model 2) the objectives of the model 3) the learning management process 4) the learning content, 5) measurement and evaluation of learning. The model revealed overall efficacy at the highest level ($\bar{X} = 4.64$) and The learners revealed learning achievement for the civics course of Prathomsuksa 3 students after learning at the percentage of 70 and revealed the statistical significance at the .05 level. The students' satisfaction toward based on active learning was at a high level ($\bar{X} = 4.50$)

Keywords: Active Learning Management, Achievement, Ban Huai Rong Nok School

บทนำ

ปัจจัยในการพัฒนาการศึกษาที่มีหลายประการด้วยกัน แต่ปัจจัยแรกที่ต้องคำนึงถึงคือผู้สอน เพราะผู้สอนเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียนที่สุด ดังนั้นการพัฒนาผู้สอนให้มีคุณภาพจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประเทศไทยได้เล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาผู้สอนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตราที่ 81 ได้กล่าวว่า รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม โดยเฉพาะการพัฒนารูปแบบวิธีการจัดการเรียนการสอนเป็นเรื่องที่สำคัญที่การศึกษาไทยจะต้องสร้างระบบความรับผิดชอบ (Accountability) ให้เกิดขึ้นกับการจัดการเรียนรู้ อาทิ การปรับหลักสูตร สื่อการสอนและการพัฒนาครูผู้สอนให้สอดคล้องกับบริบทของศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพนักเรียน มาตรฐานการเรียนรู้ระบุสิ่งที่นักเรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างไร เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนั้นมาตรฐานการเรียนรู้ยังเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ เพราะมาตรฐานการเรียนรู้จะสะท้อนให้ทราบว่าต้องการอะไร จะสอนอย่างไร และประเมินอย่างไร รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้ระบบการประเมิน คุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งรวมถึงการทดสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษา และการทดสอบระดับชาติ

ด้วยเหตุนี้จึงเป็นหน้าที่สำคัญครูผู้สอนและผู้ที่มีสอนเกี่ยวข้องที่จะต้องพัฒนานักเรียนให้มีกระบวนการคิดในการเรียนรู้ โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบเชิงรุก (Active Learning) ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ

ส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพความสำคัญต่อการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ผ่านการเรียนการสอนโดยเน้นที่นักเรียนเป็นสำคัญ ซึ่งจะช่วยพัฒนานักเรียนในทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์สังคม สติปัญญา ทั้งด้านความรู้ ทักษะและเจตคติและทั้งด้าน IQ (Intelligence Quotient) และด้าน EQ (Emotional Quotient) ผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกันบนพื้นฐานของความหลากหลายในด้านของสังคมพหุวัฒนธรรม (Multicultural Society) สอดคล้องกับ ลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนานักเรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลัง ของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกใน ความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก

การศึกษาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเป็นการศึกษาเกี่ยวกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ ลักษณะทางกายภาพและสภาพสิ่งแวดล้อมที่อยู่ล้อมรอบตัวเรา เป็นการเรียนรู้ที่จะสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมปัจจุบันได้อย่างมีความสุข ปัญหาที่พบในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมือง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) เนื่องจากเป็นรายวิชาที่มีสาระการเรียนรู้ที่หลากหลาย จึงก่อให้เกิดปัญหาในเรื่องของการทำความเข้าใจในเนื้อหาของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความสับสนและเกิดความกังวลในการศึกษาเล่าเรียนในรายวิชานี้ จึงเป็นเหตุที่ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนไม่ดี นอกจากนี้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้น ยังมีแนวความคิดการจัดการเรียนรู้ที่น่าสนใจและอาจพัฒนาความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนการสอนในแต่ละระดับชั้นได้ คือการจัดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) เนื่องจากการจัดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ โดยผู้สอนจะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ผ่านกระบวนการกลุ่มหรือรายบุคคล ส่งผลให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน อีกทั้งนักเรียนได้ใช้กระบวนการคิดขั้นสูง คือ การคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ และการประเมินค่าจากแนวความคิดการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการลงมือกระทำ (Learning by doing) ทฤษฎีสรคานิยม (Constructivism) ที่มีมุมมองเกี่ยวกับการเรียนรู้ของนักเรียนว่านักเรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเองอย่างกระตือรือร้น (Actively construct their knowledge) และแนวความคิดการเรียนรู้แบบรวมพลัง (Collaborative learning) ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้ร่วมมือกันของนักเรียนที่มีเป้าหมายในการทำงานเดียวกัน โดยให้เด็ก เก่งช่วยเหลือเด็กเรียนช้าเพื่อให้บรรลุมาตรฐาน (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพยาว์ ยินดี, 2560)

รายงานการประเมินผลการพัฒนาการศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2552-2559 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) พบว่า การพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยประสบความสำเร็จหลายด้าน แต่มีอีกหลายด้านที่ยังเป็นปัญหาที่ต้องเร่งพัฒนาและปรับปรุงอย่างเร่งด่วนต่อไป เช่น ปัญหาทางด้านคุณภาพของนักเรียน ผู้สอน อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งในส่วนของปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาพบว่าครู/ ผู้สอนขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนเชิงลึก ขาดทักษะการสอนที่หลากหลายขาดทักษะใหม่ ๆ ในการทำหน้าที่ครูยุคใหม่ที่เน้นบทบาทการสอนแบบนักเรียนเป็นศูนย์กลางไม่มีเวลาเตรียมการสอน/ ไม่เตรียมการสอน (ทิศนา แคมมณี, 2557) จากปัญหาคุณภาพของผู้สอน อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาดังกล่าว ส่งผลให้คุณภาพทางการศึกษาของประเทศยังคงมีแนวโน้มต่ำลง ดังจะเห็นได้จากการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2560 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยนักเรียนต้องทำการทดสอบทั้งสิ้น 5 วิชา ได้แก่ วิชาภาษาไทย วิชาสังคมศึกษา ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ผลปรากฏว่าผลคะแนนในทุกวิชามีค่า เฉลี่ยต่ำ กว่าเกณฑ์ทั้งหมด โดยมีคะแนนเฉลี่ยในแต่ละวิชาดังนี้วิชาภาษาไทย ได้คะแนนเฉลี่ย 49.25 วิชาสังคมศึกษา ได้คะแนนเฉลี่ย 34.70 วิชาภาษาอังกฤษได้คะแนนเฉลี่ย 28.31 วิชาคณิตศาสตร์ ได้คะแนนเฉลี่ย 24.53 และวิชาวิทยาศาสตร์ ได้คะแนนเฉลี่ย 29.37 (ไทยรัฐ, 2561) จากสภาพปัญหาดังกล่าวจะเป็นปัญหาใหญ่ของชาติต่อไปในอนาคตเมื่อนักเรียน

เหล่านี้เติบโตเข้าสู่วัยทำงาน ซึ่งรัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาคุณภาพของผู้สอนที่ส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียน จึงได้จัดตั้งสถาบันครูพัฒนาขึ้น เพื่อให้เป็นองค์กรระดับชาติทางด้านการพัฒนาผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาสมรรถนะของผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถสร้างองค์ความรู้ที่ลุ่มลึกด้านการจัดการเรียนรู้ เพื่อนักเรียนเฉพาะสาขา (สถาบันครูพัฒนา, 2560) ซึ่งการจัดตั้งสถาบันครูพัฒนาถือเป็นการปฏิรูปการพัฒนาผู้สอนให้มีสมรรถนะอาชีพสูง สามารถส่งเสริมนักเรียนให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพจนสามารถแข่งขันกับนานาชาติอารยะประเทศได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาหนังสือเรียนของ สสวท. พบว่า มีการจัดการเรียนการสอน พบว่า ครูผู้สอนจึงใช้การอธิบายและให้นักเรียนทำกิจกรรมผ่านหนังสือเรียน โดยนักเรียนไม่ได้ปฏิบัติจริงด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนไม่สามารถวิเคราะห์ แยกแยะว่าข้อมูลมีความสัมพันธ์กันอย่างไร ประกอบกับเนื้อหาเรื่องโครงสร้างโลกยังจะต้องเชื่อมโยงกันทั้งหน่วยการเรียนรู้ของกระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก ถ้านักเรียนไม่เข้าใจตั้งแต่ต้นก็ไม่สามารถต่อยอดกับเนื้อหาถัดไปได้ จึงอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักเรียนไม่สามารถเข้าใจกระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลกได้อย่างแท้จริง ทำให้ไม่มีความคงทนในการเรียนรู้ และเกิดการเรียนรู้อย่างไม่มีความหมาย และอีกสาเหตุหนึ่งจากการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยทั่วไปแล้ว จะเห็นได้ว่า การจัดการเรียนการสอนส่วนใหญ่ ครูผู้สอนเป็นฝ่ายรุก (Active) นักเรียนเป็นฝ่ายรับ (Passive) จนทำให้นักเรียนขาดกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ ขาดการฝึกคิดฝึกแก้ปัญหาและขาดการเชื่อมโยงความรู้กับสถานการณ์อื่นๆ หรือถ้าเปรียบเทียบกับอีกอย่างคือ การเรียนการสอนแบบดั้งเดิมเป็นแบบเหยือก ผู้สอนต้องรินน้ำใส่เหยือก ซึ่ง สอดคล้องสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560) ที่มุ่งเน้นส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่และเรียนรู้ได้จากสื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ทุกประเภท รวมทั้งจากเครือข่ายการเรียนรู้ ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ชุมชน และแหล่งอื่น ๆ เน้นสื่อที่ผู้เรียนและผู้สอนใช้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง เพราะพลเมืองที่ดี คือ รากฐานของประชาธิปไตย และการสร้างจิตสำนึกประชาธิปไตยก็คือ จิตสำนึกของความเป็นพลเมืองที่ดีนั่นเอง

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านห้วยโรงนอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตลอดจนเป็นต้นแบบให้ครูผู้สอนสามารถนำไปสู่การมีทักษะชีวิตที่ดีที่ส่งผลให้นักเรียนได้พัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ด้านความรู้แบบองค์รวมและทักษะด้านปัญญาอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยรูปแบบการเรียนรู้อิงรุกของรายวิชาหน้าที่พลเมืองโรงเรียนบ้านห้วยโรงนอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 กับเกณฑ์ปกติ

2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในรายวิชาหน้าที่พลเมือง โรงเรียนบ้านห้วยโรงนอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

กรอบแนวคิดการวิจัย

2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านห้วยโรงนอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปี การศึกษา 2565 จำนวน 85 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านห้วยโรงนอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปี การศึกษา 2565 จำนวน 30 คนซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

3. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ การจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านห้วยโรงนอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่

3.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 รายวิชาหน้าที่พลเมือง โดยรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก โรงเรียนบ้านห้วยโรงนอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

3.2.2 ความพึงพอใจของนักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในรายวิชาหน้าที่พลเมือง โรงเรียนบ้านห้วยโรงนอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

4. ขั้นตอนในการดำเนินวิจัย ผู้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยทำการศึกษาวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้มีการแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านห้วยโรงนอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบคุณภาพของการจัดการเรียนรู้ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านห้วยโรงนอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

ซึ่งผู้วิจัยได้มีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กำหนดเนื้อหา สาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รายวิชาหน้าที่พลเมืองสอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ของกระทรวงศึกษาธิการ และผู้วิจัยระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นในรายวิชาหน้าที่พลเมืองภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 เป็นเวลา 14 สัปดาห์ 6 หน่วยการเรียนรู้ รวมจำนวน 40 ชั่วโมง

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้การเรียนรู้เชิงรุก 2) แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) แบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน และ 4) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียน

6. การหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบประเมินความเหมาะสม/ สอดคล้องเชิงโครงสร้างของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่รวบรวมจากผู้เชี่ยวชาญคำนวณค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) (พรณี ลีกิจวัฒน์, 2558) ได้ค่าเฉลี่ยคะแนนความเหมาะสมระหว่าง (\bar{X})

ระหว่าง 3.80 – 4.60 และเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ระหว่าง (SD) 0.55- 0.89 ซึ่งแสดงว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก สามารถนำไปใช้ทดลองได้ จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญในเรื่องการปรับสำนวนภาษา และตรวจสอบการสะกดคำ อีกครั้งก่อนนำไปใช้

7. การเก็บรวบรวมข้อมูล

จากขั้นตอนการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมือง ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development: D1) เป็นการออกแบบและพัฒนา (Design and Development: D & D) (มาเรียม นิลพันธุ์, 2557) ผู้วิจัยพัฒนาและหาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ได้แก่ ด้านหลักสูตรและรูปแบบการเรียนการสอน 2 คน ด้านการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา 2 คน และด้านการวัดและประเมินผล 1 คน พิจารณาความเหมาะสม พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพ ตามลำดับ โดยผู้วิจัยดำเนินการประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญด้วยตนเอง

8. การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากโครงร่างการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยในลักษณะของค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของคะแนนข้อมูลความสอดคล้องของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งผู้วิจัยนำเสนอในรูปแบบของดัชนีความสอดคล้อง/เหมาะสม มีรายละเอียดดังนี้

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้พัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างเพื่อประเมินผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งผู้วิจัยได้แสดงสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน แนวคิดทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ผลการวิเคราะห์เอกสาร พบว่า เอกสารเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถซึ่งได้ข้อสรุปเกี่ยวกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นแนวการจัดการเรียนรู้ที่ ได้รับการสนับสนุนด้วยปรัชญาทฤษฎีและแนวคิดการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย 1) ปรัชญาการศึกษาพัฒนาการนิยม 2) ทฤษฎีสรรคนิยม 3) แนวคิดการเรียนรู้แบบรวมพลัง (พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดี, 2560) และสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยสามารถสรุปสรุปความสัมพันธ์ของกระบวนการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ดังแสดงในแผนภาพที่ 2

จุดมุ่งหมายการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
2. ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในรายวิชาหน้าที่พลเมือง

ภาพที่ 2 องค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ขั้นตอนที่ 2 ผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมือง ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านห้วยโรงนอกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

2.1 ผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่พัฒนาขึ้นแล้วนำมาตรวจสอบคุณภาพ เพื่อยืนยันความเหมาะสมของโครงร่างการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ได้แก่ ด้านหลักสูตรและรูปแบบการเรียนการสอน 2 คน ด้านการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา 2 คน และด้านการวัดและประเมินผล 1 คน พิจารณาความเหมาะสม พบว่า มีองค์ประกอบสำคัญของรูปแบบการจัดการ

เรียนรู้ ประกอบด้วย (1) หลักการของรูปแบบการเรียนรู้ (2) จุดมุ่งหมายของรูปแบบการเรียนรู้ (3) กระบวนการเรียนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีหลักการสำคัญ 6 ชั้น ได้แก่ ชั้นที่ 1 นำเสนอมโนทัศน์กว้างล่วงหน้าก่อนการจัดการเรียนรู้ ชั้นที่ 2 เผชิญปัญหา ชั้นที่ 3 ใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา ชั้นที่ 4 วางแผนในการแสวงหาความรู้ ชั้นที่ 5 ดำเนินการแสวงหาความรู้ และชั้นที่ 6 วิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลข้อมูล และการนำเสนอ (4) เนื้อหาสาระการเรียนรู้ และ (5) การวัดและประเมินผล การเรียนรู้

2.2 ผลการประเมินคุณภาพของแผนการจัดการจัดการเรียนรู้ โดยผู้เชี่ยวชาญ

ผลการประเมินคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พบว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้มีค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.51$, $SD = 4.50$) ดังนั้นแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อสร้างความเข้าใจและเป็นแนวทางให้กับผู้ที่สนใจนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนที่ 3 ผลการตรวจสอบคุณภาพของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านห้วยโรงนอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านความรู้ด้านเนื้อหาในรายวิชารายวิชาหน้าที่พลเมือง หลังเรียนกับเกณฑ์ (ร้อยละ 70)

| กลุ่มตัวอย่าง | n | คะแนนเต็ม | เกณฑ์ (ร้อยละ 70) | \bar{X} | SD | t | p |
|---------------|----|-----------|-------------------|-----------|------|--------|------|
| หลังเรียน | 30 | 40 | 75% | 34.87 | 7.31 | 14.51* | 0.00 |

* $p < .05$

จากตารางที่ 2 พบว่า หลังการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 34.87 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เท่ากับ 7.31 และเมื่อทดสอบค่า t พบว่า นักเรียนมีความสามารถในเนื้อหารายวิชาหน้าที่พลเมืองสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 แสดงความพึงพอใจของนักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในรายวิชา หน้าที่พลเมือง (n=30)

| ข้อ | รายการประเมิน | \bar{X} | SD | แปลผล |
|-----|--|-----------|-----|-----------|
| 1. | บรรยากาศของการเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ | 4.57 | .54 | มากที่สุด |
| 2. | วิธีการนำเข้าสู่บทเรียนมีความน่าสนใจทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตอบคำถามในชั้นเรียน | 4.46 | .72 | มาก |
| 3. | กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับเนื้อหาที่น่าสนใจและได้คิดวิเคราะห์ในประเด็นที่ท้าทาย | 4.57 | .54 | มากที่สุด |
| 4. | กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็นร่วมกันในชั้นเรียน | 4.41 | .65 | มาก |
| 5. | กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนกล้าคิด กล้าตอบ และกล้าลงมือปฏิบัติได้จริง | 4.46 | .69 | มาก |
| 6. | กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้แบบร่วมพลังเป็นทีม | 4.65 | .53 | มากที่สุด |
| 7. | การจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบสถานการณ์จำลองเป็นฐาน ทำให้นักเรียนเห็นภาพเป็นรูปธรรม สามารถเชื่อมโยงและเข้าใจบทเรียนได้มากขึ้น | 4.43 | .62 | มาก |
| 8. | การจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบแผนผังมโนทัศน์ ทำให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการคิด การแก้ปัญหา การสร้างสรรค์และนวัตกรรม และการทำงานเป็นทีม | 4.43 | .54 | มาก |
| 9. | นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์และสร้างชิ้นงานใหม่ ๆ ที่บูรณาการใช้กับรายวิชาอื่น ๆ ได้ | 4.57 | .58 | มากที่สุด |
| 10. | นักเรียนสามารถวางแผน ออกแบบ และลงมือทำจากคำถามที่ค้นคว้าได้ด้วยตนเองและเป็นกลุ่ม | 4.43 | .65 | มาก |
| 11. | นักเรียนมีทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสืบค้นข้อมูลและการนำเสนอผลงานมากขึ้น | 4.59 | .58 | มากที่สุด |
| 12. | นักเรียนรู้สึกสนุกและมีความสุขกับการเรียนผ่านการทำกิจกรรมสร้างแบบจำลองและสร้างสรรค์ชิ้นงาน | 4.50 | .59 | มาก |
| 13. | นักเรียนสามารถคิดแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองผ่านการนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน | 4.54 | .59 | มากที่สุด |
| 14. | นักเรียนสามารถนำความรู้ในเนื้อหาสาระของการเป็นพลเมืองที่ดีไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ | 4.50 | .66 | มาก |
| 15. | สื่อการจัดการเรียนรู้มีความหลากหลาย ทำให้นักเรียนสนใจ สนุกกับการเรียนแบบร่วมพลังเป็นทีม และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมอย่างกระตือรือร้น | 4.43 | .65 | มาก |
| | สรุปภาพรวม | 4.50 | .61 | มาก |

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของนักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$) โดยเรียงข้อที่มีระดับมากที่สุดเรียงจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ($\bar{X} = 4.65$) นักเรียนมีทักษะในการสืบค้นข้อมูลและการนำเสนอผลงานมากขึ้น ($\bar{X} = 4.59$) และนักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ในการผลิตชิ้นงานใหม่ ๆ โดยใช้สะเต็มศึกษา ($\bar{X} = 4.51$) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกของนักเรียนมีความสามารถในเนื้อหารายวิชาหน้าที่พลเมืองสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับกระบวนการในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของ ทิศนา ขัมมณี (2557) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูได้นำกระบวนการในการจัดการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นที่ 1) นำเสนอโมโนทัศน์กว้างล่วงหน้าก่อนการจัดการเรียนรู้ ขั้นที่ 2) เสนอปัญหา ขั้นที่ 3) ใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา ขั้นที่ 4) วางแผนในการแสวงหาความรู้ ขั้นที่ 5) ดำเนินการแสวงหาความรู้ ขั้นที่ 6) วิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลข้อมูลนำเสนอมาใช้ในพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ และคณะ (2550) ที่ได้กล่าวไว้ในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ผู้สอนต้อง “ก้าวข้ามสาระวิชา” ไปสู่การเรียนรู้ “ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21” (21st Century Skills) นักเรียนต้องเรียนเอง ซึ่งผู้สอนจะต้องเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้และอำนวยความสะดวก (Facilitate) ในการเรียนรู้ให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการเรียนแบบลงมือทำแล้ว การเรียนรู้ก็จะเกิดจากภายในใจและสมองของนักเรียนเพื่อให้นักเรียนรักที่จะเรียนรู้มีความสุขกับการเรียนรู้ และอยากเรียนรู้ส่งผลทำสามารถออกแบบและพัฒนาเป็นแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่พัฒนาขึ้นแล้วนำมาตรวจสอบคุณภาพ เพื่อยืนยันความเหมาะสมของโครงร่างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมีการวางกรอบแนวคิดให้กับนักเรียนจากการนำเสนอมโนทัศน์กว้างล่วงหน้าทำให้นักเรียนเห็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่ผู้สอนต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้ส่งผลให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในแนวคิดอย่างมีความหมายและมีความคงทน (Joyce & Weil, 2004) ซึ่งสอดคล้องกับผลการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมจัดการเรียนรู้เชิงรุกในภาพรวม พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมด้วยการค้นพบ และนักเรียนรู้จากการสืบค้นด้วยตนเองการจัดการเรียนรู้ตามบทบาทหน้าที่รับผิดชอบในการทำงานร่วมกันเป็นที่มาจากวิธีการจัดการเรียนรู้หลากหลายวิธี เช่น นักเรียนมีการนำเสนอเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอน มีการใช้เวลาในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม มีการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ นักเรียนรู้จักการใช้คำถามกระตุ้นนักเรียนให้มีทักษะการคิด ใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมและกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ใช้เทคนิคการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย เน้นทักษะการใช้ภาษา และมีการสื่อความหมายชัดเจน สร้างแรงจูงใจ ให้ความช่วยเหลือและเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของนักเรียน มีเทคนิควิธีการวัดและประเมินผลหลากหลายทั้งความรู้และทักษะต่าง ๆ ตามลำดับ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Dewey (1969) สอดคล้องกับรูปแบบ เทคนิค และวิธีการสำหรับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีหลากหลาย น่าสนใจ และสามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้รายวิชาการจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน ซึ่งน่าจะสามารถช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการจัดการเรียนรู้ และความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนการสอนได้ เนื่องจากรูปแบบ เทคนิค และวิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกการจัดการเรียนรู้เป็นการเรียนที่เน้นความมีส่วนร่วมและบทบาทในการเรียนรู้ของนักเรียนให้นักเรียนมีบทบาทหลักในการที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยอาศัยหลักการของวิทยาศาสตร์การรู้คิด ในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับธรรมชาติของการทำงานของ

สมองที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความตื่นตัวและกระตือรือร้นด้านความรู้คิด (Cognitively Active) มากกว่าการฟังผู้สอนในห้องเรียนและการท่องจำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Yoshida (2016) ได้ศึกษาเรื่องผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับการจัดการหลักสูตร: โดยมุ่งเน้นที่ “หลักสูตรการศึกษา” ของประเทศญี่ปุ่นที่แสดงให้เห็นว่ากระบวนการในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น สามารถส่งเสริมให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองสูงขึ้น สอดคล้องกับสมรรถนะพื้นฐานที่นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดฯ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) กำหนดทุกประการ

2. ผลความพึงพอใจของนักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$) เหตุผลที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากกระบวนการจัดการเรียนเชิงรุก 6 ขั้นตอนที่กล่าวมาข้างต้นพบว่าจุดเด่นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาและได้พัฒนาทักษะการคิด วิเคราะห์ โดยการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สืบสอบแสวงหาความรู้ด้วยตนเองผ่านกระบวนการการทำงานกลุ่ม ซึ่งช่วยให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์สามารถนำมาใช้ในการแก้ปัญหาได้ และต้องนำข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียงเนื้อหาเพื่อนำเสนอความรู้ที่กลุ่มค้นพบโดยการจัดทำแผนผังความคิด ซึ่งยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Scott (1970) ที่กล่าวว่าการจูงใจให้บุคคลเกิดความพึงพอใจต่อการทำงานที่ให้ผลเชิงปฏิบัติจะต้องทำให้บุคคลเห็นความสัมพันธ์ของงานกับความปรารถนาส่วนตัว ซึ่งสิ่งที่สำคัญคืองานที่มอบหมายให้นักเรียนนั้น ต้องเป็นงานที่นักเรียนสามารถทำสำเร็จด้วยสอดคล้องกับ Bonwell, C. C., & Eison, J. A. (1991) ที่ระบุว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกส่งผลดีต่อการเรียนรู้ของนักเรียนในทุกระดับการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในธรรมชาติของวิชาที่ต้องมีการปฏิบัติ (Practicum) ช่วยให้นักเรียนเข้าใจหลักทฤษฎีที่เชื่อมโยงเข้าสู่ภาคปฏิบัติได้อย่างชัดเจนมากขึ้น และสอดคล้องกับที่ Oliver, R. L. (2010) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกจะครอบคลุมกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทำให้นักเรียนได้ฝึกใช้ความรู้ ทักษะการปฏิบัติ และเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของวิชาชีพได้ พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับสูง นอกจากนี้ผู้สอนยังมีบทบาทสำคัญในการปูพื้นฐานความรู้ให้นักเรียนได้มองเห็นความคิดรวบยอดของเนื้อหาที่ผู้สอนต้องการสอน นอกจากนี้ผู้สอนยังใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการคิดวิเคราะห์อีกด้วยซึ่งการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดกรวยประสบการณ์ (Cone of experience) ของ Dale (1969) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ของนักเรียนจะคงทนและยั่งยืนย่อมเกิดจากการที่นักเรียนได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีปฏิสัมพันธ์ มีการอภิปรายร่วมกัน จะสามารถทำให้นักเรียนมีผลการเรียนรู้ถึง 70 เปอร์เซ็นต์ และหากนักเรียนได้ฝึกปฏิบัตินำเสนอจะช่วยให้นักเรียนมีผลการเรียนรู้ถึง 90 เปอร์เซ็นต์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และเพยาว์ ยินดีสุข (2557) ที่ได้ศึกษาผลของโปรแกรมพัฒนาการเรียนรู้โดยบูรณาการรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบกระตือรือร้นที่มีต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในวิชาวิทยาศาสตร์วิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ต่ำ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลบางแพ (ชุมชนวัดบางแพใต้) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาวิทยาศาสตร์ของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับทศนา แคมมณี (2557) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนได้เป็นผู้ลงมือทำจริงด้วยตนเองจะช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้ด้วยความเข้าใจ มีทักษะการคิดและการปฏิบัติ และมีคุณลักษณะและค่านิยมที่พึงประสงค์ เป็นต้น

จากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมือง และความพึงพอใจของนักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ในรายวิชาหน้าที่พลเมือง โรงเรียนบ้านห้วยโรงนอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนได้จริงและส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจของนักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีความพึงพอใจ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมืองในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านห้วยโรงนอกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 สามารถพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนได้อย่างดี ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทำให้นักเรียนสนุกสนานไปกับการทำกิจกรรมจนลืมเวลาที่ครูให้ในการทำกิจกรรม ดังนั้น ครูควรเน้นย้ำเรื่องเวลากับนักเรียน และควรศึกษาขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมให้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ และนำไปใช้สำหรับการจัดการเรียนรู้ให้แก่แก่นักเรียนอย่างต่อเนื่อง

1.2 การนำรูปแบบการเรียนการสอนไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามบริบทของครูสังคมศึกษาแต่ละแห่ง สามารถนำขั้นตอนการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนรู้สู่การปฏิบัติไปใช้จัดกิจกรรมให้กับกลุ่มผู้เรียนที่มีจำนวนไม่มาก และสามารถดูแลนักเรียนให้ทั่วถึงในการฝึกปฏิบัติออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ได้ หากผู้สอนนำไปใช้ในบริบทของผู้เรียนที่มีจำนวนมาก จำเป็นต้องมีผู้ให้ความช่วยเหลือร่วมกับผู้สอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีและมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่นๆ เช่น ความสามารถในการให้เหตุผล เนื่องจากในการวิจัยครั้งนี้ พบว่าระหว่างที่ได้จัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงาน นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติทดลอง การสรุปอภิปรายผล และมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนในกลุ่ม และควรมีการพัฒนาแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาการออกแบบและเทคโนโลยีของนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- ทิตินา แคมมณี. (2557). *ศาสตร์การจัดการเรียนรู้องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 18). กรุงเทพฯ: ด้านสุทธาการพิมพ์.
- พรณิ ลีกิจวัฒน์. (2558). *วิธีการวิจัยทางการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์
อุตสาหกรรมและเทคโนโลยีสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข. (2557). *สอนเขียนแผนบูรณาการ บนฐานเด็กเป็นสำคัญ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูริย์ สินลารัตน์ และคณะ. (2550). *การพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบ CRP*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มาเรียม นิลพันธุ์. (2557). *วิธีวิจัยทางการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สถาบันคุรุพัฒนา. (2560). *วัตถุประสงค์ของสถาบัน*. สืบค้นจาก
<http://www.kurupatana.ac.th/objective.php>.
- สภาครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2560). *มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา*. สืบค้นจาก
<http://www.ksp.or.th/ksp2013/content/view.php?mid=136&did=1193>

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *กรอบมาตรฐานคุณวุฒิแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

Bonwell, C. C., & Eison, J. A. (1991). *Active learning: creating excitement in the classroom*. ashe-eric higher education reports. Washington, DC: The George Washington University.

Dale, E. (1969). *Audio-visual methods in teaching* (3rd ed.). New York: The Dryden PressHolt, Rinehart and Winston.

Joyce, B., Weil, M., & Calhoun, E. (2004). *Models of teaching* (7th ed.). Boston: Allyn and Bacon.

Oliver, R. L. (2010). *Satisfaction: a behavioural perspective on the consumer* (2nd ed.). Armonk. NY: M.E.Sharpe.

Scott, P. (1970). *The process of conceptual change in science*. New York: Cornell University.

Yoshida, H. (2016). Effects of active learning for curriculum management: With focus on the courses of study of Japan. *International Journal of Knowledge Engineering*, 2(2),77-84.